

Filozofia, światopogląd, ideologia

Teoretyczne wprowadzenie do lekcji

Filozofia niejednokrotnie mylona jest ze światopoglądem. Z pewnością wiele tez filozoficznych jest integralną i ważną częścią światopoglądu. Szeroko pojmowany światopogląd to zbiór najogólniejszych przekonań, dotyczących natury świata, człowieka i społeczeństwa, miejsca człowieka w świecie, sensu jego życia. Zawiera zbiór wartościowań i ideałów wyznaczających postawy życiowe ludzi i wytyczających ich postępowanie wobec samego siebie, innych i świata materialnego. Części składowe światopoglądu to najczęściej całościowa i jednolita wizja rzeczywistości z uwzględnieniem roli jaką odgrywa w niej człowiek; ustalona hierarchia naczelných wartości; podstawy życiowe wytyczające sposób ludzkiego zachowania, a oparte na podstawie przyjętych wartości. Światopogląd nie jest więc tylko teoretycznym poznanie otaczającego nas świata, lecz ma wymiar bardzo praktyczny. Jak żyć? Jak działać? Różny jest też stopień uzasadniania poszczególnych tez światopoglądowych. Część z nich ma uzasadnienie empiryczne, część tylko teoretyczne, a niektóre przyjmowane są na podstawie wiary, tradycji, doświadczenia życiowego. Natomiast poznanie filozoficzne ma tylko jeden typ uzasadniania, a jest nim czysto racjonalna argumentacja.

Cele lekcji

Cel ogólny: Ukazanie różnic pomiędzy filozofią i światopoglądem.

Cele szczegółowe: **uczeń wie**, jakie są zasadnicze różnice pomiędzy filozofią a światopoglądem;

uczeń rozumie, czym jest światopogląd;

uczeń potrafi odróżnić zagadnienia filozoficzne od ideologii i światopoglądu; skonstruować własny światopogląd na podstawie refleksyjności;

postawy – kształtuje postawę poszukiwania własnego światopoglądu.

Metody dydaktyczne zastosowane na lekcji: metoda problemowa, metoda gier (ćw. 10), metoda problemowa, metoda refleksyjna (ćw. 11).

Bibliografia:

S. Kowalczyk, *Podstawy światopoglądu chrześcijańskiego*, Wrocław 1986;

Nauka–światopogląd–religia, red. Z. Zdybicka, Warszawa 1989;

Z zagadnień światopoglądu chrześcijańskiego, red. M. Rusecki, Lublin 1989.

Ćwiczenie 10

Zaznacz krzyżykiem w odpowiedniej kolumnie, czy zdania opisują filozofię, światopogląd czy ideologię.

Opis	Filozofia	Światopogląd	Ideologia
1. Tendencja do całościowego uporządkowania swego postępowania i ustalenia sensu życia.			

2. Uzasadnienie ma charakter czysto teoretyczny.			
3. Nie może jej uprawiać „człowiek z ulicy” bez przejścia odpowiedniego treningu i zdobycia niezbędnej kompetencji.			
4. Doktryna (teoria, system, zespół poglądów), która daje całościowy obraz rzeczywistości, wykraczający poza rezultaty badań empirycznych; wskazuje na działania, jakie należy wykonać, aby przeprowadzić pewne zmiany w rzeczywistości, a ponadto jest podstawą samookreślenia się jakieś grupy społecznej.			
5. Ma charakter przede wszystkim praktyczny; formułuje reguły działania i nadaje życiu jednolity kierunek.			
6. Nigdy nie może być „naukowy”, bo nie ma wiedzy naukowej, która by wyjaśniła, co to jest absolutne dobro, zło, piękno oraz określiła, jaki jest sens życia, czy istnieje Absolut.			
7. Całokształt poglądów, haseł, wartościowań, które tłumaczą sytuację gospodarczą, polityczną i kulturową określonej klasy społecznej, i wyrażają zarazem interesy tej klasy.			
8. Wymaga eliminowania w procesie poznawania czynników pozapoznawczych, wolitywno-emocjonalnych, nawyków i uprzedzeń; wymaga krytycyzmu i uczulenia na ścisłość sformułowań i rozumowań.			
9. Tworzony spontanicznie; zawiera sądy przyjęte na gruncie szeroko rozumianej wiary (i nie tylko religijnej) oraz sądy oparte na konkretnym doświadczeniu życiowym.			
10. Istnieje wiele uzasadnień o charakterze bardzo praktycznym, nastawionym na realizację konkretnych celów.			

Ćwiczenie 11

„Skonstruuj” swój własny światopogląd odpowiadając na postawione poniżej zasadnicze pytania „światopoglądowe”. Jeśli to możliwe, podaj także „źródło” każdej z twoich odpowiedzi (np. odpowiedź wywodzi się: z wiary religijnej, z doświadczenia życiowego, „bo wszyscy tak uważają”, z nauki, filozofii itd.)

Pytanie	Odpowiedź	Źródło
1. Jaki jest twój główny cel życiowy?		
2. Podaj 3 główne zasady, którymi starasz się kierować w życiu?		
3. Kim dla ciebie jest człowiek?		
4. Co uważasz za swoje „życiowe” powołanie?		
5. Jak określasz sens swojego życia?		
6. Jakie są twoje najważniejsze wartości?		
7. Czym dla ciebie jest świat?		
8. Czy wierzysz, że dobro jest silniejsze od zła?		
9. Czy życie jest dla ciebie święte?		
10. Czy uważasz, że istnieje coś po śmierci?		

11. Czy istnieje według Ciebie Bóg?		
12. Czy warto według Ciebie kochać?		
13. Czy masz jakieś zasady „grupowania” spotykanych przez Ciebie ludzi (np. na dobrych i złych, życzliwych i nieżyczliwych itp.)?		